

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W KRAKOWIE

KATEDRA EKONOMIKI
I ORGANIZACJI RZEDSIĘBIORSTW
ul. Rakowicka 27
31-510 Kraków
pawilon B pok. 155

zkeiop@uek.krakow.pl
Tel. (12) 293-53-67, Fax. (12) 293-50-63

Dr hab. Jarosław Kaczmarek, prof. UEK

Kraków, 02.06.2021r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

przygotowanej przez **mgr Katarzynę Piotrowską** w Instytucie Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego pt. „Innowacyjność bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce na przykładzie inwestycji zagranicznych z kapitałem chińskim” pod kierunkiem naukowym dr hab. Krzysztofa Janasza, prof. US

1. Ustalenia wstępne

Sporządzenie recenzji i wydanie opinii nastąpiło w ślad za pismem dr hab. Stanisława Hońko, prof. US, Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 21.04.2021r. (znak: 21/21/EiF) o powierzeniu mi roli recenzenta. W szczególności recenzja wraz z opinią zawiera ocenę spełnienia przez rozprawę doktorską ustawowych warunków oraz uzasadnienie dopuszczenia mgr Katarzyny Piotrowskiej do jej publicznej obrony w dziedzinie nauk ekonomicznych, dyscyplinie ekonomia.

W związku z zapisami Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018r. wynikającymi z art. 179 ust. Ustawy z dnia 3 lipca 2018r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym, podstawą oceny spełnienia stosownych warunków ustawowych była treść art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1789 – tekst jednolity).

2. Ocena doboru tematu, celów i hipotez

Innowacje to obecnie powszechnie uznawany główny czynnik rozwoju przedsiębiorstw i gospodarek. Tak pojęcie, jak i pomiar innowacji na poziomie makro, mezo i mikroekonomicznym nie znajdują jednolitego rozstrzygnięcia, co wzmacniane jest coraz nowymi formami i przejawami tej kategorii ekonomicznej. W jej głównym nurcie przedmiotowym ważne miejsce zajmują bezpośrednie inwestycje zagraniczne, a podmioty z kapitałem zagranicznym, zwłaszcza w środowisku gospodarek rozwijających się, przeważnie charakteryzują się większą skłonnością do podejmowania działalności innowacyjnej. Te obserwacje umiejscowić należy na tle dynamicznego rozwoju i transformacji gospodarki chińskiej, ekspansywnie wkraczającej poprzez swoje przedsiębiorstwa do coraz nowych obszarów aktywności i regionów. Powstaje tym samym zatem zasadnicze pytanie, jaki jest poziom, charakter i skłonność tych przedsiębiorstw do podejmowania innowacji.

Zarysowany kontekst to główne i znajdujące uzasadnienie merytoryczne motywy zdefiniowania problematyki pracy i podjęcia badań. Wybrany przez Autorkę problem naukowo-badawczy jest interesujący, ważny i aktualny z perspektywy poznawczej i naukowej. Innowacyjność przez jej niewątpliwie heterogeniczną naturę, przy licznych uwarunkowaniach i czynnikach sprawczych, formach przejawiania się oraz sposobach pomiaru i oceny, tworzy obraz silnie zróżnicowany, a w części niedookreślony. Skoncentrowanie uwagi na bezpośrednich inwestycjach zagranicznych z kapitałem chińskim w Polsce nie jest z kolei dość eksplorowanym zagadnieniem. Wybór problemu badawczego jest zatem trafny i uzasadniony, co świadczy o dobrym rozeznaniu Autorki w aktualnych problemach nauk ekonomicznych.

Autorka stawia prawidłowo konstrukcyjnie i właściwy merytorycznie główny cel użyteczny badań w postaci wielowymiarowej oceny innowacyjności bezpośrednich inwestycji zagranicznych z kapitałem chińskim w Polsce. Cel ten został właściwie dookreślony przez siedem celów cząstkowych. Cel metodyczny w postaci identyfikacji, metod i mierników innowacyjności bezpośrednich inwestycji z kapitałem zagranicznym jest wyraźny i ukierunkowujący prowadzone badania empiryczne. Z kolei cel teoriopoznawczy, choć nie jest wyraźnie zapisany, jest objaśniony przez zakres i strukturę przeprowadzonej analizy w rozdziałach teoretycznych pracy.

Do osiągnięcia celów prowadzi droga weryfikacji głównej hipotezy badawczej, wspartej przez dwie hipotezy pomocnicze. Sprawdzenie prawdziwości hipotez przebiegało etapami, właściwie wyróżnionymi i powiązаныmi z celami pracy. Przedstawione hipotezy nie budzą zastrzeżeń, sformułowane je w sposób klarowny i czytelny, odnosząc głównie do poszukiwań odpowiedzi przez analizę wieloprzekrojowego materiału empirycznego. W każdym przypadku dowodzenie hipotez następowało z wykorzystaniem wyników własnych badań empirycznych (źródła pierwotne), co zasługuje na pozytywną ocenę.

Generalnie, dobór tematu, sformułowanie celu głównego i celów cząstkowych oraz hipotezy głównej i hipotez pomocniczych jest poprawne, przez co udowodniona została znajomość warsztatu badawczego i prowadzenia badań naukowych.

3. Struktura i układ pracy

Praca składa się ze wstępu, czterech rozdziałów i zakończenia, które stanowią tekst zasadniczy o objętości 203 stron. Praca nie wykazuje cech nadmiernej, zbędnej obszerności. Pozostałe z 245

stron łącznej objętości stanowią spis treści, wykaz pozycji bibliograficznych oraz właściwe spisy rzeczy oraz załączniki (wzór ankiety i kwestionariusza wywiadu).

Rozdziały mają zbliżoną objętość, przy poszerzeniu – zrozumiałym i oczekiwanym – objętości ostatniego, empirycznego. Świadczy to właściwym rozplanowaniu tekstu względem oczekiwanych do osiągnięcia celów i wyznaczonych względem nich zadań.

Układ pracy pozwala na wyróżnienie trzech jej części. Pierwszą stanowią dwa początkowe rozdziały, wypełniające swoją treścią cechy reprezentowanej w pracy warstwy poznania teoretycznego. Do części drugiej zalicza się w części rozdział trzeci, przygotowujący do analiz ilościowych przez omówienie stosowanej metodyki badań (podrozdziały 3.1 – 3.3). Ostatni jego podrozdział stanowi jednak już wstępne ustalenia (tło) w warstwie empirycznej pracy. Ostatnia część i rozdział zawierają dociekania jednoznacznie koncentrujące się na wynikach własnych badań empirycznych – wywiad, analiza przypadków i ankiety.

Generalnie, obraz struktury i układu pracy jest pozytywny. Cechuje się ona zasadniczo uporządkowaną i logiczną konstrukcją, co wskazuje na dobre przemyślenie jej treści. Wartościowym dodatkiem byłoby konsekwentne posłużenie się wprowadzeniami (zawierającymi cele), a zwłaszcza podsumowaniami rozdziałów i podrozdziałów (zawierającymi wnioski). Podział rozdziałów na dwa dalsze poziomy strukturalne nie jest w mojej ocenie wskazany, często zbyt detaliczny, z powtórzeniami tytułów. Nie mniej jednak dla pracy czterorozdziałowej nie zakłóca silnie jej struktury i formułowania pojemnych, syntetycznych tytułów, wyrażających cele.

4. Ocena zastosowanych metod i narzędzi badawczych

Warstwę teoriopoznawczą stanowią rozdziały pierwszy i drugi pracy. Ta warstwa pracy została przygotowana z wykorzystaniem szerokich studiów literaturowych, tak polsko– jak i obcojęzycznych, z bardzo licznymi przypisami do źródeł literatury przedmiotu. Rozdziały te poświęcone są problematyce istoty, rodzajów, czynników i znaczenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych w rozwoju przedsiębiorstw oraz traktowania tych inwestycji jako determinant innowacyjności przedsiębiorstw.

Przeprowadzone badania literatury przedmiotu są wystarczające dla potrzeb realizacji celów pracy i wykazania się przez Autorkę ogólną wiedzą teoretyczną w podjętej problematyce. Autorka starała się zabierać krytyczny głos względem przedstawionych ustaleń, jednak zbyt mało zdecydowanie. W procesie badań literatury przedmiotu cenne są przede wszystkim te ustalenia, które koncentrują się na problematyce innowacyjności przedsiębiorstw, jej czynnikach, sposobach przejawiania się oraz rozpowszechniania. Obrazują one i podkreślają motywy podjęcia badań, cele pracy i sformułowane hipotezy badawcze.

Warstwę empiryczną rozważań stanowią podrozdział 3.4 oraz rozdział czwarty. Warstwa ta została opracowana na podstawie wyników badań wykorzystujących dwojakie, rodzajowo odmienne zasilenie informacyjne. W podrozdziale 3.4 uwagę skoncentrowano na dostępnych informacjach i danych liczbowych zawartych w statystyce publicznej i niepublicznych bazach danych. Dane do analizy pozyskiwano zatem jako pochodzące ze źródeł wtórnych. Rozdział czwarty wykorzystuje pierwotne źródła informacji pochodzące z przeprowadzonych wywiadów (8), analizowanych przypadków (4) oraz ankiet (24). Badania te zostały dobrze i w pełni zaprojektowane jako oryginalne przez Autorkę, z wyróżnieniem ich sześciu etapów. Ze względu

na wielorakie spojrzenie na rozwiązywany problem badawczy, metodyczne podejście Autorka zaliczyła do triangulacji, z czym należy zasadniczo zgodzić się. Analiza wyników ankiet została przeprowadzona w dwojaki sposób – jako wyłonienie dominujących właściwości innowacji w badanej zbiorowości oraz jako analizę zależności rodzajów innowacji z rodzajem działalności. Niewątpliwie niedosyt, a zasadniczo nie dość znaczne zasilenie analiz ilościowych dotyczy analizowanych przypadków (case study), a zwłaszcza badań ankietowych. Wpływa to na ograniczoną możliwość formułowania uogólnień, uniwersalnych cech i zależności, jako rozwiązania postawionego problemu badawczego. Ponadto, wynikiem zastosowania metody triangulacji powinno być nie tylko przedstawienie kilku różnych ujęć rozwiązania problemu badawczego, odmiennych co do istoty, ale połączenie ich wyników – poszukiwanie swoistej wypadkowej, czy też wielowymiarowej macierzy właściwości.

W analizie ilościowej wyników ankiet wykorzystano metody statystyki opisowej oraz matematycznej. Co do przeprowadzenia tej analizy w podrozdziale 4.3 można podnieść, że cenne pozostają wnioski wynikające niejako wprost (indukowanych) z uzyskanych danych liczbowych, natomiast dyskusyjne i niewłaściwe z punktu prowadzonej narracji (powtórzenia), było wykorzystanie testu chi–kwadrat, służącego w istocie do analizy niezależności dwóch zmiennych, a nie analizy zgodności (równoliczności grup). Natomiast jako chybione należy uznać w podrozdziale 4.4 zastosowanie metody korelacji rang Spearmana – tak co do celu, potrzeby, formy i zasad aplikacji. Myśląc o upublicznieniu wyników badań w formie publikacji, ta część wymaga przepracowania. Na etapie niniejszej oceny można sformułować wniosek, że wystarczające byłoby zastosowanie rozumowania redukcyjnego, w obliczu małej liczebnie próby badawczej, o asymetrycznej strukturze, z dominacją jednej działalności (produkcja).

Konkludując, z punktu widzenia celów pracy dobór przekrojów analitycznych do badań z wykorzystaniem źródeł pierwotnych i wtórnych oraz przyjęte metody i narzędzia badawcze oceniam jako wystarczające i generalnie właściwe. Przyjęta metodyka prowadzonego wnioskowania badawczego pozwoliła Autorce zmniejszyć subiektywizm formułowanych ocen oraz zapewnić większą trafność i wiarygodność uzyskanych wyników badań.

5. Strona formalna pracy i jej źródła

Formalną stronę pracy oceniam generalnie pozytywnie. Jest ona napisana zasadniczo poprawnie językowo, z wykorzystaniem właściwych form stylistycznych. Autorka wykazuje się znaczną erudycją i stosuje bogate słownictwo. Opracowany tekst wskazuje na odczytanie Autorki w podjętej problematyce oraz sprawnie w niej porusza się. Praca nie wykazuje cech nadmiernej obszerności, liczy 245 stron maszynopisu, w tym 203 strony zasadniczego tekstu, który podzielony został między spis treści, wstęp, cztery rozdziały, zakończenie, wykaz pozycji bibliograficznych, spisy rzeczy oraz załączniki.

Praca została przygotowana w sposób w miarę staranny pod względem edycyjnym, przy występujących zbyt często jednak omyłkach pisarskich i błędach stylistycznych. Zmieszczono w niej 69 tabel i zdecydowanie mniej form graficznych (9). Język, styl, technika pisania i forma, co do istoty oceny ogólnej powodują, że odbiór transmitowanych w pracy treści jest pozytywny, zasadniczo z podkreśleniem ich czytelności i przejrzystości oraz łatwości absorpcji.

Bibliografia pracy (zamieszczona na jej końcu) jest obszerna i liczy 258 pozycji. Cechuje ją walor aktualności, z dość znacznym udziałem publikacji wydanych w ostatnich latach, także przy istotnym udziale bibliografii w języku podstawowym dla dyscypliny naukowej ekonomii, tj.

języku angielskim (ok. 40%). Struktura, dobór i wykorzystanie poszczególnych pozycji bibliograficznych jest zasadne i wystarczające dla realizacji celów pracy.

6. Walory poznawcze i konkluzja recenzji

Recenzowana przez mnie rozprawa doktorska przygotowana przez mgr Katarzynę Piotrowską w Instytucie Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego pt. „Innowacyjność bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce na przykładzie inwestycji zagranicznych z kapitałem chińskim” pod kierunkiem naukowym dr hab. Krzysztofa Janasza, prof. US, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Rozprawa ta wykazuje wiedzę teoretyczną Autorki, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia przez nią pracy naukowej.

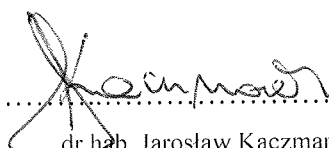
Przeprowadzona szczegółowa weryfikacja kluczowych dla rozprawy doktorskiej wymogów i właściwości zawartego w niej wniosku naukowego, uzasadnia moją pozytywną ocenę recenzowanej rozprawy doktorskiej oraz jest podstawą sformułowania konkluzji podkreślającej jej oryginalność, rzetelność i wartość naukową, w stopniu zapewniającym spełnienie ustawowych wymagań stawianych rozprawom doktorskim w myśl treści art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Za wartościowy z poznawczego punktu widzenia uważam zamysł Autorki dokonania oceny innowacyjności bezpośrednich inwestycji zagranicznych z kapitałem chińskim w Polsce w zróżnicowanym, jakościowym i ilościowym ujęciu, z zastosowaniem właściwych im metod wniosku naukowego. Dla jego realizacji kluczowe i cenne było przyjęcie autorskiej definicji innowacji oraz bezpośrednich inwestycji zagranicznych, współgrających z propozycją – choć w części dyskusyjną – pomiaru działalności innowacyjnej dla potrzeb własnych badań empirycznych z aplikacją mierników mezo i makro na poziom bezpośrednich efektów innowacji badanych przedsiębiorstw. Postępowanie badawcze zostało przeprowadzone w sposób zasadniczo staranny i logiczny, zgoła sumiennie w ocenie oraz reprezentuje oczekiwany, zadowalający poziom umiejętności wniosku naukowego. Wskazanim byłoby zapewnienie formułowania ocen i sądów wartościujących w sposób bardziej syntetyczny, uogólniający, bez kolejnego (porządkowego) odwoływania się do wszystkich szczegółowych ustaleń. Warty byłoby zebranie podstaw weryfikacji sformułowanych hipotez w jednoznaczną konstrukcję (układ: metoda/wynik – weryfikacja hipotezy) w zakończeniu pracy, a także podjęcie próby połączenia wyników z zastosowaniem wielowymiarowej macierzy właściwości badanych obiektów, w ślad za zastosowanymi zróżnicowanymi metodami (układ triangulacyjny).

Sformułowane przeze mnie uwagi wpisują się zasadniczo w wątek dyskursu, pozytywnej krytyki i sugestii, z oczekiwaniem ich wykorzystania przez Autorkę w przygotowaniu publikacji na bazie rozprawy doktorskiej oraz w dalszych jej badaniach, ku doskonaleniu warsztatu naukowego. Generalnie podzielam obserwacje i konstatacje Autorki, niemniej nie zawsze akceptuję przyjętą perspektywę badawczą i metody. Nie narusza to mojej ogólnej, pozytywnej oceny wkładu Autorki w merytoryczny, metodyczny i aplikacyjny zakres oraz sposób powstania ocenianej pracy. Prezentowane przez nią zagadnienia warstwy teoriopoznawczej i empirycznej tworzą spójną całość, a Autorka konsekwentnie i w przyjęty przez siebie sposób, realizuje zamierzenia badawcze z użyciem przyjętych metod. Ważnym jest, aby była ona świadoma ograniczeń wynikających z zastosowanego podejścia badawczego, a bliżej poznane i opisane zapewne pozwolą na kontynuację przedmiotowych badań w nadal wolnej przestrzeni eksploracyjnej.

7. Wniosek do Rady Naukowej

Biorąc pod uwagę treść opinii wraz z uzasadnieniem oraz jej konkluzję, przedkładam Radzie Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego wniosek o przyjęcie pracy pt. „Innowacyjność bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce na przykładzie inwestycji zagranicznych z kapitałem chińskim” autorstwa mgr Katarzyny Piotrowskiej, jako rozprawy doktorskiej zgodnej z wymogami przepisów obowiązującego prawa i uznaję za zasadne dopuszczenie mgr Katarzyny Piotrowskiej do jej publicznej obrony w dziedzinie nauk ekonomicznych, dyscyplinie ekonomia.

.....
dr hab. Jarosław Kaczmarek, prof. UEK